

УДК 336.225:004(477)

Скоромцова Тетяна Олександрівна*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
доцент кафедри адміністрування податків
Державний податковий університет
ORCID: 0000-0002-2564-7025***Іванишина Ольга Степанівна***кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри адміністрування
податків
Державний податковий університет
ORCID: 0000-0002-4495-7475***Костриця Богдан Ілліч***здобувач вищої освіти
Державного податкового університету
ORCID: 0009-0007-2829-4564*<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-45>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. Вступ. Податкове адміністрування доцільно розглядати як цілісну організаційно-функціональну систему, що забезпечує виконання державою фіскальних функцій. В умовах воєнних та економічних викликів, зростання обсягів інформації та ускладнення фінансово-господарських операцій підвищуються вимоги до ефективності, швидкості та прозорості податкових процедур. За таких умов важливого значення набуває впровадження цифрових технологій, спрямованих на автоматизацію процесів оброблення податкової інформації, підвищення якості податкового контролю та удосконалення взаємодії між податковими органами і платниками податків.

Мета. Комплексний аналіз сучасного стану цифровізації податкового адміністрування України в умовах економічних викликів, оцінки її ефективності та визначенні пріоритетних напрямів подальшого розвитку.

Матеріали і методи. Інформаційну основу дослідження становили нормативно-правові акти України у сфері податкового адміністрування та цифрової трансформації державного управління, офіційні статистичні та аналітичні матеріали Державної податкової служби України (ДПС України), Міністерства фінансів України, міжнародні рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені питанням цифровізації податкового адміністрування, управління податковими ризиками та впровадження цифрових технологій у сферу публічних фінансів.

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Зокрема, метод теоретичного узагальнення та систематизації застосовано для дослідження сутності цифровізації податкового адміністрування та визначення її ключових характеристик; порівняльний аналіз – для оцінки сучасного стану впровадження цифрових реформ у податковій сфері та узагальнення міжнародного досвіду; статистичний і динамічний аналіз – для оцінювання основних показників розвитку цифрових сервісів і виявлення тенденцій цифрової трансформації податкового адміністрування в Україні у 2022–2024 рр.; табличний і графічний методи – для наочного представлення результатів дослідження; метод наукового моделювання – для розроблення пропозицій щодо вдосконалення податкового адміністрування шляхом інтеграції технологій штучного інтелекту.

Результати. У статті здійснено комплексне дослідження процесів цифровізації податкового адміністрування в Україні в умовах трансформації економічного середовища та необхідності підвищення ефективності функціонування податкової системи. Узагальнено наукові підходи до трактування поняття цифровізації податкового адміністрування та визначено її зміст як системного процесу впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність податкових органів і взаємодію з платниками податків.

Встановлено, що ключовими складовими цифровізації є автоматизація податкових процедур, розвиток електронного документообігу, створення інтегрованих інформаційних систем, застосування алгоритмів оброблення даних і формування цифрового середовища податкового контролю.

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Досліджено ключові реформи у сфері цифровізації податкового адміністрування, серед яких впровадження електронного аудиту, який передбачає використання стандартизованих форматів даних для автоматизованого аналізу фінансової інформації платників; електронного акцизу, як системи простежуваності алкогольної та тютюнової продукції від виробника чи імпортера до кінцевого споживача.

Досліджено як напрямок адміністрування податків, автоматичне формування декларацій на основі попередньо заповнення податкових декларацій, що спрощує процедуру подання звітності та зменшує ризик помилок; автоматизацію камеральних перевірок та розвиток електронних сервісів для платників податків.

Проведено аналіз динаміки ключових показників інтеграції цифрових технологій у ДПСУ в 2022–2024 рр., що засвідчить поступове зростання кількості користувачів електронних сервісів, розширення можливостей електронного кабінету платника, збільшення частки подання звітності в електронній формі та активізацію використання програмних реєстраторів розрахункових операцій.

В роботі також досліджено розвиток реформування автоматизованих систем управління податковими ризиками, основним елементом якого має бути комплаєнс-ризик (CRM/УКР), розвиток і впровадження якого дозволить класифікувати (категоризувати) ризики в залежності від ймовірності їхньої реалізації за шкалою високого, середнього або низького рівнів для кожного із стовпів комплаєнсу та розробити стратегії пом'якшення (мінімізації) наслідків, що відносяться до виявленого ризику.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях з метою подальшого розвитку цифрових технологій у податковій сфері пропонується вдосконалення податкового адміністрування в Україні на основі використання технологій штучного інтелекту, що сприятиме підвищенню ефективності податкового контролю, оптимізації ресурсів та покращенню взаємодії між державою і платниками податків.

А також, як перспективний напрямок цифровізації адміністрування податків, пропонується зосередити увагу на розвитку автоматичного міжнародного обміну інформацією відповідно до стандарту CRS, впровадження якого забезпечує доступ до фінансової інформації про рахунки резидентів за кордоном та розширює можливості виявлення незадекларованих доходів.

Ключові слова: цифровізація, податкове адміністрування, податкова система, електронний кабінет платника, інформаційні технології, податковий контроль, штучний інтелект, електронні сервіси.

Постановка проблеми. Податкове адміністрування доцільно розглядати як цілісну організаційно-функціональну систему, що забезпечує виконання державою фіскальних функцій. В умовах воєнних та економічних викликів, зростання обсягів інформації та ускладнення фінансово-господарських операцій підвищуються вимоги до ефективності, швидкості та прозорості податкових процедур. За таких умов важливого значення набуває впровадження цифрових технологій, спрямованих на автоматизацію процесів оброблення податкової інформації, підвищення якості податкового контролю та удосконалення взаємодії між податковими органами і платниками податків. Водночас наявні темпи цифрової трансформації податкового адміністрування в Україні супроводжуються рядом проблем, зокрема необхідністю забезпечення узгодженості інформаційних систем, підвищення рівня кібербезпеки, адаптації нормативно-правового забезпечення та ефективного використання цифрових інструментів у процесах контролю та адміністрування податків. Саме тому більш детальне дослідження процесів цифровізації податкового адміністрування в Україні є актуальною темою для більш глибокого аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика цифровізації податкового адміністрування є предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних учених-економістів. Так, у працях Вакулик Д. А. [1] та Колісник А. С. [2] досліджено впровадження цифрових технологій у податкову сферу та можливості використання міжнародного досвіду в умовах національної економіки. Цюцяк А. та інші автори [3] здійснили аналіз сучасного стану цифровізації податкової системи України, визначили ключові проблеми її розвитку та окреслили перспективні напрями подальшої цифрової трансформації. У роботах Дмитрика О. О., Котенка А. М. та Паращенко О. К. [4] досліджено впровадження міжнародних стандартів автоматичного обміну фінансовою інформацією як інструмента підвищення прозорості податкових процесів. У роботі автора Чудак О. М. [5] досліджено трансформацію правового регулювання податкового адміністрування в умовах цифровізації.

Попри наявні наукові напрацювання, питання подальшого вдосконалення податкового адміністрування із врахуванням впливу цифрових технологій на ці процеси та розширенням міжнародної співпраці з податковими адміністраціями потребують подальших досліджень.

Метою статті є комплексний аналіз сучасного стану цифровізації податкового адміністрування України в умовах економічних викликів, оцінці її ефективності та визначенні пріоритетних напрямів подальшого розвитку.

Матеріали і методи. Інформаційну основу дослідження становили нормативно-правові акти України у сфері податкового адміністрування та цифрової трансформації державного управління, офіційні статистичні та аналітичні матеріали Державної податкової служби України (ДПС України), Міністерства фінансів України, міжнародні рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені питанням цифровізації податкового

адміністрування, управління податковими ризиками та впровадження цифрових технологій у сферу публічних фінансів.

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Зокрема, метод теоретичного узагальнення та систематизації застосовано для дослідження сутності цифровізації податкового адміністрування та визначення її ключових характеристик; порівняльний аналіз — для оцінки сучасного стану впровадження цифрових реформ у податковій сфері та узагальнення міжнародного досвіду; статистичний і динамічний аналіз — для оцінювання основних показників розвитку цифрових сервісів і виявлення тенденцій цифрової трансформації податкового адміністрування в Україні у 2022–2024 рр.; табличний і графічний методи — для наочного представлення результатів дослідження; метод наукового моделювання — для розроблення пропозицій щодо вдосконалення податкового адміністрування шляхом інтеграції технологій штучного інтелекту.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція цифрових технологій в сферу податкового адміністрування в Україні є ключовим напрямком реформування, спрямованих на спрощення та вдосконалення процесів нарахування і сплати податків та зборів, модернізацію податкової системи, підвищення рівня її відкритості та направлений на протидію ухиленню від оподаткування і скорочення масштабів тіньової економіки.

Аналізуючи наукові підходи щодо сутності цифровізації податкового адміністрування, можна визначити, що цифровізація податкового адміністрування в сучасній науковій літературі розглядається як комплексний багатогранний процес, який охоплює впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність податкових органів та взаємодію з платниками податків. Узагальнення позицій дослідників свідчить, що ключовими складовими цифровізації є автоматизація податкових процедур, створення інтегрованих інформаційних систем, розвиток електронного обміну даними, а також застосування алгоритмів і цифрових інструментів для оброблення податкової інформації (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування поняття «цифровізації податкового адміністрування» в науковій літературі

Автор	Трактування
Вакулик Д. А. [1]	Процес упровадження сучасних цифрових технологій, спрямований на автоматизацію податкових процедур, спрощення взаємодії між платниками податків і державою та підвищення ефективності адміністрування.
Цюцяк А., Цюцяк І., Цюцяк В. [2]	Створення комплексної інформаційної системи, яка забезпечує автоматизоване збирання, оброблення та аналіз податкових даних, розвиток електронної взаємодії між контролюючими органами і платниками податків, а також удосконалення систем контролю, моніторингу фінансових операцій і управління ризиками.
Колісник А.С. [3]	Чинник глибоких змін у податкових правовідносинах, що реалізується через використання алгоритмів і цифрових інструментів у діяльності податкових органів.
Дмитрик О. О., Котенко А. М., Паращенко О. К. [4]	Впровадження міжнародних стандартів автоматичного обміну фінансовою інформацією в контексті збільшення прозорості фінансових операцій, контролю за доходами платників податків і вдосконаленню систем фінансового моніторингу відповідно до міжнародних вимог.
Чудак О. М. [5]	Процес переходу до електронних форм взаємодії, удосконалення нормативно-правових механізмів і підвищення ефективності реалізації податкової політики шляхом використання цифрових технологій.

Джерело: складено авторами на основі [1–5]

Водночас науковці підкреслюють, що цифровізація сприяє підвищенню ефективності податкового контролю, забезпечує прозорість фінансових операцій і створює передумови для вдосконалення системи фінансового моніторингу через впровадження міжнародних стандартів обміну інформацією. Відзначено, що цифровізація виступає важливим чинником трансформації податкових правовідносин і нормативно-правового регулювання, забезпечуючи перехід до електронних форм взаємодії між державою та платниками податків.

В табл. 2 наведено характеристику ключових реформ, реалізованих у напрямі цифровізації податкового адміністрування в Україні.

Узагальнення даних табл. 2 свідчить, що цифровізація податкового адміністрування в Україні має комплексний та поетапний характер і спрямована на поступову трансформацію всієї системи податкового контролю та взаємодії з платниками податків. Запровадження електронного аудиту, автоматизованих перевірок, систем управління ризиками та цифрового контролю обігу товарів формує основу для переходу від традиційних процедур до ризик-орієнтованої моделі адміністрування, яка передбачає активне використання аналітичних інструментів і великих масивів даних.

Разом із цим розвиток електронних сервісів, автоматизація обміну інформацією, передзаповнення податкових декларацій та електронна взаємодія з платниками є логічним продовженням попередніх етапів

Таблиця 2

Характеристика ключових реформ в напрямку цифровізації податкового адміністрування в Україні

Назва	Характеристика
Запровадження електронно-го аудиту (SAF-T UA) [7]	Використання стандартного електронного файлу для передачі фінансових даних до податкових органів, що дає змогу автоматизувати аналіз інформації, визначати ризики порушень і здійснювати відбір платників до перевірок на основі ризик-орієнтованого підходу.
Електронний акциз (е-акциз) [8]	Цифровий контроль обігу підакцизної продукції шляхом відстеження руху товарів від виробника до кінцевого споживача, що має сприяти зменшенню тіньового обігу та підвищенню бюджетних надходжень.
Автоматизація міжнародного обміну податковою інформацією (CRS) [9]	Створення електронних каналів обміну даними між податковими органами різних країн, що підвищує швидкість отримання інформації та сприяє контролю за операціями з іноземними контрагентами.
Використання боді-камер під час податкових перевірок [10]	Фіксація дій контролюючих органів під час перевірок з метою підвищення прозорості процедур та зменшення можливостей для корупційних зловживань.
Автоматизація камеральних перевірок [11]	Використання програмних рішень для автоматичного аналізу податкової звітності, що дозволяє швидко виявляти помилки та зменшувати витрати часу на перевірки.
Попередньо заповнена податкова декларація з ПДВ [12]	Автоматичне формування декларацій на основі вже наявних у податкових органах даних, що спрощує процедуру подання звітності та зменшує ризик помилок.
Автоматизація адміністрування майнових податків [13]	Створення електронної системи обліку об'єктів оподаткування та її відповідність Державному реєстру речових прав на нерухоме майно і Державному земельному кадастру, що забезпечить правильність нарахування податків і контроль за їх сплатою.
Автоматизація процесів роботи пов'язаних з податковим боргом [14]	Електронна взаємодія з платниками та банківськими установами для пришвидшення процедур стягнення податкових заборгованостей і підвищення ефективності боргового управління.
Автоматизована система управління податковими комплаєнс-ризиками [15; 16]	Створення цифрової системи CRN/УКР, яка формує профіль ризику платника, інформує про можливі порушення та допомагає прогнозувати необхідність перевірок.

Джерело: складено авторами на основі [7–16]

цифровізації, що розпочалися з переходу на електронну звітність, впровадження програмних реєстраторів розрахункових операцій, електронного кабінету платника та інтеграції державних сервісів у єдине цифрове середовище. Власне впровадження вище наведених реформ дозволило сформувати єдину інформаційну інфраструктуру, у межах якої дані використовуються для аналітики, контролю та надання сервісних послуг платникам податків. На рис. 1. наведено динаміку зростання кількості адміністративних послуг ДПСУ (з 67 в 2018 р. до 146 в 2024 р.), що підтверджує доцільність цифровізації.

Водночас узагальнення результатів реалізації зазначених реформ показує, що їх ефективність значною мірою залежить від узгодженості технічних рішень, належного фінансування та нормативного забезпечення, а також від здатності державних органів забезпечити безпеку даних і захист прав платників. Саме тому для оцінки ефективності цифровізації податкового адміністрування в Україні пропонується навести аналіз ключових її показників (табл. 3).

Аналіз даних табл. 3 свідчить про загальне активне розширення використання цифрових сервісів та поступове зростання рівня цифровізації податкових процесів. Зокрема, кількість користувачів Е-кабінету платника зросла з 3,5 млн. осіб у 2022 р. до 4,6 млн. у 2024 р., що свідчить про стабільне збільшення аудиторії електронних сервісів майже на 0,6 млн. осіб у 2024 р. Позитивною тенденцією є також розширення функціональних можливостей електронних сервісів, так як кількість доступних онлайн-сервісів у Е-кабінеті збільшилася з 120 у 2022 р. до 130 у 2023 р., проте, залишалася стабільною до 2024 р., що свідчить про досягнення певного рівня насичення базовими функціями. Водночас кількість форм звітності, що впроваджуються у цифровому форматі, зросла з 59 у 2022 р. до 65 у 2024 р., що демонструє поступову цифрову трансформацію процедур подання звітності.

Суттєве зростання спостерігається у рівні використання електронної звітності, адже частка юридичних осіб, які подають звітність в електронному вигляді, збільшилася з 95% у 2022 р. до 98,7% у 2024 р., тоді як аналогічний показник серед фізичних осіб зріс з 90,1% до 96,1% відповідно. Це підтверджує високий рівень цифрової адаптації платників податків та зростання довіри до електронних інструментів. Значні темпи зростання демонструють показники контролю за розрахунковими операціями — кількість зареєстрованих РРО/ПРРО збільшилася з 647,7 тис. од. у 2022 р. до 952,6 тис. од. у 2024 р., тобто, майже

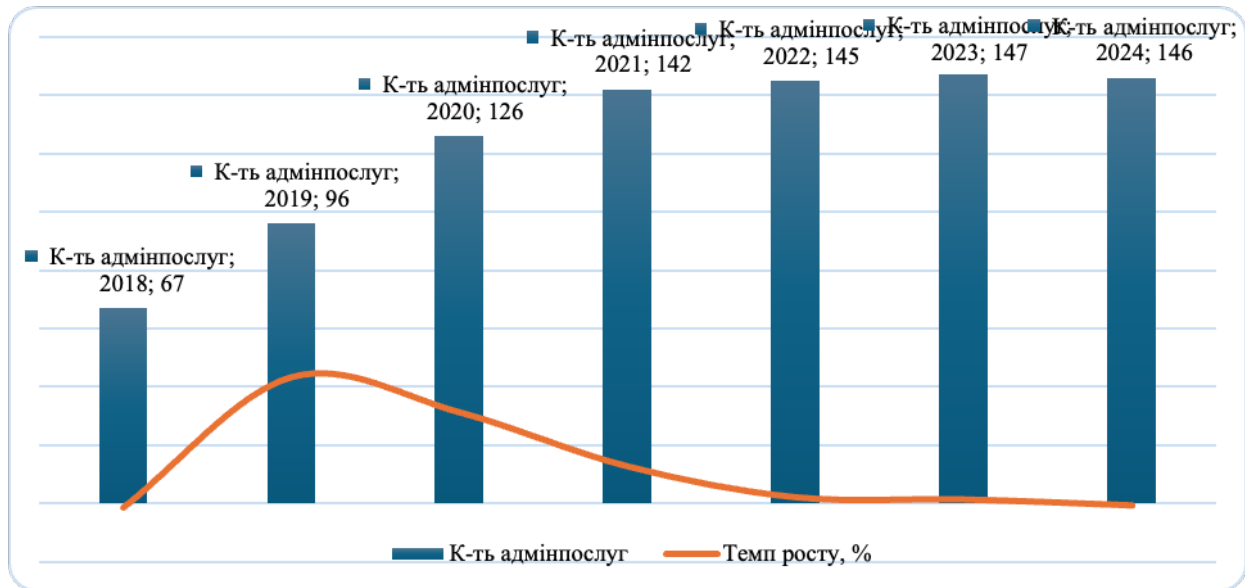

Рис. 1. Динаміка кількості адміністративних послуг ДПС України в період 2018–2024 рр.

Джерело: складено авторами на основі [17–19]

на 305 тис. од. Водночас обсяг операцій через РРО/ПРРО зріс із 3125,4 млрд. грн у 2022 р. до 4440,6 млрд. грн у 2024 р., що свідчить про значне розширення обсягу контрольованих фінансових операцій. Аналогічна тенденція спостерігається щодо кількості розрахункових документів, яка збільшилася з 7787 млн. шт. до 9487 млн. шт. у 2024 р., що підтверджує активізацію електронного документообігу.

Зростання цифровізації підтверджується і збільшенням кількості електронних документів, поданих до податкових органів. Як свідчать дані таблиці їх кількість збільшилася з 423 млн. у 2022 р. до 523 млн. у 2024 р. Крім того, кількість електронних послуг у мобільному застосунку «Дія» також зросла з 11 у 2022 р. до 17 у 2024 р., що демонструє розширення інтеграції податкових функцій у загальнодержавні цифрові платформи. Водночас слід відзначити певне скорочення кількості запитів до електронних податкових сервісів у 2024 р., у порівнянні із 2023 роком. Так, вони зменшилися з 184 млн. у 2023 р. до 121,4 млн. у 2024 р. (на 62,6 млн. запитів), що може бути пов'язано з оптимізацією процесів, зменшенням потреби у повторних зверненнях або вдосконаленням функціоналу сервісів.

Таблиця 3

Динаміка основних показників інтеграції цифрових технологій в сферу податкового адміністрування в Україні за період 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, %	
				2023/2022	2024/2023
Кількість користувачів Е-кабінету платника, млн. осіб	3,5	4	4,6	0,5	0,6
Кількість доступних онлайн-сервісів у Е-кабінеті	120	130	130	10	0
Кількість форм звітності, впроваджених протягом року	59	62	65	3	3
Частка подання звітності юридичними особами в електронній формі, %	95	98,2	98,7	3,2	0,5
Частка подання звітності фізичними особами в електронній формі, %	90,1	95,7	96,1	5,6	0,4
Кількість зареєстрованих РРО/ПРРО, тис. од.	647,7	851,2	952,6	203,5	101,4
Обсяг операцій через РРО/ПРРО, млрд. грн	3125,4	3280,6	4440,6	155,2	1160
Кількість розрахункових документів через РРО/ПРРО, млн. шт.	7787	7848	9487	61	1639
Обсяг електронних документів, поданих до ДПС, млн. шт.	423	484	523	61	39
Кількість електронних послуг у мобільному застосунку «Дія» (податковий напрям)	11	15	17	4	2
Кількість запитів до електронних податкових сервісів, млн	153	184	121,4	31	-62,6

Джерело: складено авторами на основі [17–19]

У цілому отримані результати свідчать про стійку позитивну динаміку цифрової трансформації податкового адміністрування в Україні у 2022–2024 рр., що проявляється у зростанні кількості користувачів цифрових сервісів, розширенні їх функціональних можливостей та збільшенні обсягів електронного документообігу.

Окремої уваги потребують питання управління ризиками недотримання податкового законодавства, або податкового комплаєнсу, концепція реалізації якого визначена Національною стратегією доходів України до 2030 року.

Поштовх до використання категорії «податковий комплаєнс-ризик» було надано Організацією економічного співробітництва та розвитку ще у 2004 році в Практичному керівництві «Управління комплаєнс-ризиками: управління та розвиток комплаєнсу» [16], а також у розробленій на його основі більш актуальній і стислій Технічній записці Міжнародного валютного фонду 2022 року «Адміністрування доходів: структура (система) управління комплаєнс-ризиками для підвищення ефективності надходження доходів» [16].

Зазначені документи вважаються основою для впровадження системи управління комплаєнс-ризиками (CRM/УКР) та визначають інструментарій структурованого процесу, головною метою якого є виявлення потенційних сфер податкової невідповідності (некомплаєнсу) й розроблення ефективних стратегій мінімізації та усунення комплаєнс-ризиків.

Рис. 2. Стратегія вдосконалення податкового адміністрування в Україні
Джерело: розробка авторів

У вітчизняній практиці реалізацію системи управління комплаєнс-ризиками в діяльності Державної податкової служби України закріплено Постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 року № 854 «Про затвердження Порядку реалізації експериментального проєкту щодо функціонування системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) в Державній податковій службі» [15].

Основним інструментом цього Порядку є сегментоване здійснення заходів за всіма чотирма ключовими зобов'язаннями платників податків:

- реєстрація та взяття на облік;
- своєчасне податкове звітування;
- подання достовірних показників звітності;
- своєчасна сплата податкових зобов'язань.

Система управління комплаєнс-ризиками охоплює автоматизовані, неавтоматизовані та комбіновані алгоритми ідентифікації, оцінювання податкових ризиків та вибору способів реагування на них на основі податкової інформації, що накопичується і зберігається в інформаційно-комунікаційній системі ДПС України.

Процеси цифровізації у податковій сфері нерозривно пов'язані із використанням людських ресурсів. Тому, з метою зменшення навантаження на працівників ДПС та вдосконалення податкового управління нами пропонується впровадження технології штучного інтелекту (ШІ) (рис. 3).

На рисунку 3 схематично представлена запропонована стратегія вдосконалення податкового адміністрування, яка, на нашу думку, сприятиме підвищенню ефективності податкового контролю та забезпеченню прозорості фінансових операцій. Використання інтелектуальних систем для перевірки джерел походження коштів дасть змогу своєчасно виявляти ризикові операції, знижувати рівень податкових порушень і підвищувати результативність контрольних заходів. Водночас упровадження чат-ботів для автоматизованого заповнення податкових декларацій та створення інтуїтивно зрозумілого електронного порталу для підприємств сприятиме спрощенню процедур взаємодії платників податків із контролюючими органами, зменшенню кількості помилок під час подання звітності та підвищенню доступності цифрових сервісів.

Таким чином, формування прозорої цифрової системи сплати податків сприятиме підвищенню рівня довіри платників до податкових органів і оптимізації процесів адміністрування податків, що в цілому забезпечить подальший розвиток цифрової податкової системи України.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження встановлено, що цифровізація податкового адміністрування в Україні є одним із ключових напрямів модернізації податкової системи, який забезпечує підвищення ефективності управління податковими надходженнями, зменшення адміністративного навантаження та зростання прозорості податкових процесів.

Аналіз показників розвитку цифрових сервісів засвідчив наявність позитивної динаміки, що проявляється у зростанні кількості користувачів електронних систем, збільшенні обсягів електронного документообігу та розширенні функціональних можливостей цифрових платформ.

Водночас визначено, що подальший розвиток цифровізації потребує забезпечення належного фінансування, удосконалення нормативно-правового регулювання, підвищення рівня технічної підтримки та зміцнення систем кібербезпеки.

Обґрунтовано доцільність інтеграції ШІ для автоматизації аналітичних процесів, удосконалення систем управління податковими ризиками, підвищення точності прогнозування та оптимізації контрольних заходів. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме підвищенню ефективності податкового адміністрування, зміцненню фінансової стійкості держави та формуванню сучасної цифрової податкової системи України.

Перспективним напрямом подальшої цифровізації податкового адміністрування слід вважати гармонізацію системи управління комплаєнс-ризиками (CRM/УКР), що забезпечить своєчасне виявлення податкових ризиків у режимі реального часу, підвищення рівня добровільного виконання податкових зобов'язань та зміцнення взаємної довіри між бізнесом і державою.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ: Усі автори зробили внесок порівну.

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Вакулик Д. А. Цифрові тренди у сфері оподаткування: зарубіжний досвід та перспективи для України. *SCIENTIA*. 2022. № 1. С. 25–29. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/87> (дата звернення: 30.03.2026).
2. Колісник А. С. Застосування сучасних цифрових технологій у сфері оподаткування: іноземний досвід та перспективи для України. *Право та інновації*. 2023. № 3 (43). С. 47–53. DOI: [https://doi.org/10.37772/25181718-2023-3\(43\)-7](https://doi.org/10.37772/25181718-2023-3(43)-7)
3. Цюцяк А., Цюцяк І., Цюцяк В. Цифровізація податкової системи: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 4 (83). С. 48–55. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.048
4. Дмитрик О. О., Котенко А. М., Паращенко О. К. Імплементация міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки: наслідки для суб'єктів фінансового моніторингу. *Право та інновації*. 2024. № 3 (47). DOI: [https://doi.org/10.37772/25181718-2024-3\(47\)-21](https://doi.org/10.37772/25181718-2024-3(47)-21)
5. Чудак О. М. Трансформація правового регулювання адміністрування податків і зборів в контексті цифровізації. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. Т. 34 (73), № 1. С. 106–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.1/17>
6. Макроекономічні показники. *НБУ*. 2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators#4> (дата звернення: 30.03.2026).
7. SAF-TUA. *Державна податкова служба України*. URL: <https://tax.gov.ua/baneryi/saf-t-ua> (дата звернення: 02.04.2026).
8. Е-Акциз: Уряд затвердив порядок маркування алкоголю, тютюну та рідин для електронних сигарет електронними марками акцизного податку. *Державна податкова служба України*. 2025. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/916490.html> (дата звернення: 02.04.2026).
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементации міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки : Закон України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2970-20#Text> (дата звернення: 02.04.2026).
10. Про внесення змін до наказу ДПС від 04.09.2020 № 470 : Наказ Державної податкової служби України від 31 березня 2025 р. № 327. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/dpa2962> (дата звернення: 02.04.2026).
11. Про затвердження Загального порядку організації та проведення контролюючими органами камеральних перевірок податкової звітності та окремої звітності фінансових агентів, крім звітності з трансфертного ціноутворення : Наказ Державної податкової служби України від 06.01.2026 № 4. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/79925.html> (дата звернення: 02.04.2026).
12. Передзаповнення декларації з ПДВ — новий сервіс від ДПС: деталі від Гетманцева. *Дебет-Кредит*. 2025. URL: <https://news.dtkk.ua/taxation/pdv/104837-peredzapovnennia-deklaraciyi-z-pdv-novii-servis-vid-dps-detali-vid-getmanceva> (дата звернення: 03.04.2026).
13. Марченко Л. Діджиталізація системи податкового адміністрування в Україні з урахуванням досвіду розвинутих країн світу. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32, № 4. С. 127–134. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.127>
14. Податки в один клік та автоматизація списання боргів: Леся Карнаух розповіла бізнес-асоціаціям про плани ДПС. *Державна податкова служба України*. 2025. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/939135.html> (дата звернення: 02.04.2026).
15. Про реалізацію експериментального проекту щодо функціонування системи управління податковими ризиками (комплаєнс-ризиками) в Державній податковій службі: Постанова КМ України від 25.07.2024 № 854. URL: <https://tax.gov.ua/baneryi/sistema-upravlinnya-podatkovimi-rizikami/normativno-pravovi-akti/79121.html> (дата звернення: 03.04.2026).
16. *Compliance Risk Management: Managing and Improving Tax Compliance*. Paris: OECD, 2004. URL: <https://www.oecd.org/tax/administration/33818656.pdf> (дата звернення: 04.04.2026).
17. Публічний звіт ДПС 2024. *Державна податкова служба України*. 2025. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/888084.html> (дата звернення: 02.04.2026).
18. Публічний звіт ДПС 2022. *Державна податкова служба України*. 2023. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/657704.html> (дата звернення: 02.04.2026).
19. Публічний звіт ДПС 2023. *Державна податкова служба України*. 2024. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/791153.html> (дата звернення: 02.04.2026).

References

1. Vakulyk, D. A. (2022). Tsyfrovi trendy u sferi opodatkuвання: zarubizhnyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy [Digital trends in the field of taxation: Foreign experience and prospects for Ukraine]. *Collection of Scientific Papers "SCIENTIA"*, (1), 25–29 [in Ukrainian].
2. Kolisnyk, A. S. (2023). Zastosuvannya suchasnykh tsyfrovykh tekhnolohii u sferi opodatkuвання: inozemnyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy [Application of modern digital technologies in the field of taxation: Foreign experience and prospects for Ukraine]. *Pravo ta innovatsii*, 3(43), 47–53. [https://doi.org/10.37772/25181718-2023-3\(43\)-7](https://doi.org/10.37772/25181718-2023-3(43)-7) [in Ukrainian].

3. Tsiutsiak, A., Tsiutsiak, I., & Tsiutsiak, V. (2023). Tsyfrovizatsiia podatkovoi systemy: suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy [Digitalization of the tax system: Current state, problems and prospects]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 4(83), 48–55. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.048 [in Ukrainian].
4. Dmytryk, O. O., Kotenko, A. M., & Parashchenko, O. K. (2024). Implementatsiia mizhnarodnoho standartu avtomatychnoho obminu informatsiieiu pro finansovi rakhunky: naslidky dlia subiektiv finansovoho monitorynhu [Implementation of the international standard for automatic exchange of financial account information: Implications for financial monitoring entities]. *Pravo ta innovatsii*, 3(47). [https://doi.org/10.37772/25181718-2024-3\(47\)-21](https://doi.org/10.37772/25181718-2024-3(47)-21) [in Ukrainian].
5. Chudak, O. M. (2023). Transformatsiia pravovoho rehuliuвання administruvannya podatkiv i zboriv v konteksti tsyfrovizatsii [Transformation of legal regulation of tax and fee administration in the context of digitalization]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Yurydychni nauky*, 34(73), 106–113. Retrieved from https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/1_2023.pdf [in Ukrainian].
6. National Bank of Ukraine. (2026). *Makroekonomichni pokaznyky* [Macroeconomic indicators]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators#4> [in Ukrainian].
7. State Tax Service of Ukraine. (n.d.). *SAF-T UA*. Retrieved from <https://tax.gov.ua/baneryi/saf-t-ua> [in Ukrainian].
8. State Tax Service of Ukraine. (n.d.). *E-Aktsyz: Uriad zatverdyv poriadok markuvannya alkoholiu, tiutiunu ta ridyn dlia elektronnykh syharet elektronnykh markamy aktsyznoho podatku* [E-Excise: The Government approved the procedure for marking alcohol, tobacco and liquids for electronic cigarettes with electronic excise tax stamps]. Retrieved from <https://tax.gov.ua/media-tsentri/novini/916490.html> [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). *Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo implementatsii mizhnarodnoho standartu avtomatychnoho obminu informatsiieiu pro finansovi rakhunky* [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the implementation of the international standard for automatic exchange of financial account information] (Law No. 2970-IX). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2970-20#Text> [in Ukrainian].
10. State Tax Service of Ukraine. (2025, March 31). *Pro vnesennia zmin do nakazu DPS vid 04.09.2020 № 470* [On amendments to the Order of the State Tax Service dated September 4, 2020 No. 470] (Order No. 327). Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/dpa2962> [in Ukrainian].
11. State Tax Service of Ukraine. (2026, January 6). *Pro zatverdzhennia Zahalnoho poriadku orhanizatsii ta provedennia kontroliuichymy orhanamy kameralnykh perevirok podatkovoi zvitnosti ta okremoi zvitnosti finansovykh ahentiv, krim zvitnosti z transfertnoho tsinoutvorennia* [On approval of the General procedure for organizing and conducting desk audits of tax reporting and separate reporting of financial agents, except transfer pricing reporting] (Order No. 4). Retrieved from <https://tax.gov.ua/diyalnist/-zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/79925.html> [in Ukrainian].
12. *Peredzapovnennia deklaratsii z PDV — novyi servis vid DPS: detali vid Hetmantseva* [Pre-filling of VAT declaration — a new service from the State Tax Service: Details from Hetmantsev]. (n.d.). Retrieved from <https://news.dtki.ua/taxation/pdv/104837-peredzapovnennia-deklaratsii-z-pdv-novii-servis-vid-dps-detali-vid-getmanceva> [in Ukrainian].
13. Marchenko, L. (2022). Didzhitalizatsiia systemy podatkovoho administruvannya v Ukraini z urakhuvanniam dosvidu rozvynenykh krain svitu [Digitalization of the tax administration system in Ukraine considering the experience of developed countries]. *Ekonomichnyi analiz*, 32(4), 127–134. <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.127> [in Ukrainian].
14. State Tax Service of Ukraine. (n.d.). *Podatky v odyin klik ta avtomatyzatsiia spysannia borhiv: Lesia Karnaukh rozpovila biznes-asotsiatsiiam pro plany DPS* [Taxes in one click and automated debt write-off: Lesia Karnaukh informed business associations about the plans of the State Tax Service]. Retrieved from <https://tax.gov.ua/media-tsentri/novini/939135.html> [in Ukrainian].
15. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024, July 25). *Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu shchodo funktsionuvannya systemy upravlinnia podatkovymy ryzykamy (komplaiens-ryzykamy) v Derzhavni podatkovi sluzhbi* [On implementation of the experimental project on the functioning of the tax risk management (compliance risk) system in the State Tax Service] (Resolution No. 854). Retrieved from <https://tax.gov.ua/baneryi/sistema-upravlinnya-podatkovimi-ryzikami/normativno-pravovi-akti/79121.html> [in Ukrainian].
16. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2004). *Compliance risk management: Managing and improving tax compliance*. OECD Publishing. Retrieved from <https://www.oecd.org/tax/administration/33818656.pdf>
17. State Tax Service of Ukraine. (2025). *Publichnyi zvit DPS 2024* [Public report of the State Tax Service 2024]. Retrieved from <https://tax.gov.ua/diyalnist/-plani-ta-zviti-roboti-/888084.html> [in Ukrainian].
18. State Tax Service of Ukraine. (2023). *Publichnyi zvit DPS 2022* [Public report of the State Tax Service 2022]. Retrieved from <https://tax.gov.ua/diyalnist/-plani-ta-zviti-roboti-/657704.html> [in Ukrainian].
19. State Tax Service of Ukraine. (2024). *Publichnyi zvit DPS 2023* [Public report of the State Tax Service 2023]. Retrieved from <https://tax.gov.ua/diyalnist/-plani-ta-zviti-roboti-/791153.html> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 20.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.05.2026

Дата публікації: 27.05.2026

Skoromtsova Tetiana

*Candidate of Economic Sciences,
Senior Research Fellow,
Associate Professor of the Department of
Tax Administration
State Tax University*

Ivanyshyna Olha

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
Head of the Department of Tax
Administration
State Tax University*

Kostrysia Bogdan

*Higher Education Student of the
State Tax University*

DIGITALIZATION OF UKRAINIAN TAX ADMINISTRATION IN THE CONTEXT OF ECONOMIC CHALLENGES

Summary. Introduction. Tax administration should be viewed as a comprehensive organisational and functional system that enables the state to perform its fiscal functions. Against a backdrop of military and economic challenges, the growing volume of information and the increasing complexity of financial and business transactions, the demands on the efficiency, speed and transparency of tax procedures are rising. In such circumstances, the introduction of digital technologies aimed at automating tax information processing, improving the quality of tax control and enhancing interaction between tax authorities and taxpayers becomes of paramount importance.

Purpose. A comprehensive analysis of the current state of digitalisation of tax administration in Ukraine in the context of economic challenges, an assessment of its effectiveness, and the identification of priority areas for further development.

Materials and methods. The study was based on Ukrainian legislation and regulations in the field of tax administration and the digital transformation of public administration, official statistical and analytical materials from the State Tax Service of Ukraine (STS of Ukraine), the Ministry of Finance of Ukraine, international recommendations of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), as well as academic works by domestic and foreign scholars devoted to the issues of digitalisation of tax administration, tax risk management and the implementation of digital technologies in the sphere of public finance.

A range of general scientific and specialised methods was employed in the course of the research. In particular, the method of theoretical generalisation and systematisation was applied to examine the essence of the digitalisation of tax administration and to identify its key characteristics; comparative analysis – to assess the current state of digital reform implementation in the tax sector and summarise international experience; statistical and dynamic analysis – to evaluate key indicators of digital service development and identify trends in the digital transformation of tax administration in Ukraine in 2022–2024; tabular and graphical methods – to present the research results visually; scientific modelling method – to develop proposals for improving tax administration through the integration of artificial intelligence technologies.

Discussion. It has been established that the key components of digitalisation are the automation of tax procedures, the development of electronic document management, the creation of integrated information systems, the application of data processing algorithms, and the establishment of a digital environment for tax control.

Key reforms in the field of digitalisation of tax administration have been examined, including the introduction of electronic auditing, which involves the use of standardised data formats for the automated analysis of taxpayers' financial information; and electronic excise duty, as a system for tracking alcohol and tobacco products from the manufacturer or importer to the end consumer.

The study examines tax administration approaches, including the automatic generation of tax returns based on pre-filled tax return forms, which simplifies the reporting procedure and reduces the risk of errors; the automation of desk audits; and the development of electronic services for taxpayers.

An analysis was conducted of the dynamics of key indicators of digital technology integration within the State Tax Service of Ukraine (STSU) in 2022–2024, which demonstrated a gradual increase in the number of users of electronic services, the expansion of the taxpayer's electronic office capabilities, an increase in the proportion of reporting submitted electronically, and the intensified use of software cash registers.

The paper also examines the development of reforms to automated tax risk management systems, the key element of which should be compliance risk (CRM/UKR), the development and implementation of which will enable risks to be classified (categorised) according to the probability of their occurrence on a scale of high, medium or low levels for each of the compliance pillars, and strategies to be developed to mitigate (minimise) the consequences associated with the identified risk.

Results. In further research aimed at the continued development of digital technologies in the tax sphere, it is proposed to improve tax administration in Ukraine through the use of artificial intelligence technologies, which will contribute to enhancing the effectiveness of tax control, optimising resources and improving interaction between the state and taxpayers.

Furthermore, as a promising direction for the digitalisation of tax administration, it is proposed to focus on the development of automatic international exchange of information in accordance with the CRS standard, the implementation of which provides access to financial information on residents' accounts abroad and expands the possibilities for detecting undeclared income.

Key words: digitalisation, tax administration, tax system, taxpayer's electronic account, information technology, tax control, artificial intelligence, electronic services.